

LEIDSE MILIEURAAD
p/a Hoge Rijndijk 28
2314 KJ Leiden
06 – 237 06 963
www.leidsemilieuraad.com
lmrsecretaris@gmail.com
twitter@lmraad

Aan: het College van Burgemeester en Wethouders
t.a.v. de wethouder Energie, Werk en Inkomen en Cultuur
Mevrouw Y. van Delft
Stadhuisplein 1
Leiden

Betreft: Advies Participatierapportage grondstoffennota

Leiden, 13 maart 2024

Geacht College,

Bij brief van 1 februari 2024 jl. heeft de heer de Lorme van Rossum namens uw college de Leidse Milieuraad (hierna de LMR) om advies gevraagd over de in de “Participatierapportage grondstoffennota” opgenomen lijst met maatregelen die kunnen worden uitgewerkt in de Grondstoffennota 2024 – 2027. Zoals ook aangegeven in de brief is de daadwerkelijke Grondstoffennota nog niet gereed. Ten behoeve van deze nota is de “Voorgestelde maatregelen Grondstoffennota”, bijlage 1, opgesteld waarmee een participatietraject is gestart. Dit is verder uitgewerkt in het document “Participatierapportage Grondstoffennota”. Over de maatregelen is aan de LMR gevraagd om advies uit te brengen opdat dit advies in de Grondstoffennota 2024 – 2027 kan worden meegenomen. Op het participatietraject zal verder niet worden ingegaan.

In de Grondstoffennota 2024 – 2027 zal onder meer het beleid worden beschreven om samen met de bewoners te zorgen voor meer waardevolle grondstoffen en minder restafval in de stad teneinde het doel te bereiken minstens 50% van het huishoudelijk afval van Leiden te scheiden en het restafval te verminderen tot maximaal 150kg per inwoner per jaar. Aandacht zal worden besteed aan het voorkomen van afval, het bevorderen van hergebruik en het gescheiden aanbieden van waardevolle grondstoffen.

De LMR heeft het college in het verleden al een aantal malen geadviseerd over het afvalbeleid. In 2009 betrof het een advies over het scheiden van kunststof uit huishoudelijk restafval, in 2011 over de Toekomst van de Afvalverwerking van Leiden, in 2012 over de besteding van het budget Schoon, Heel en Veilig, in 2013 over Kaderstellend Afvalbeleid Gemeente Leiden en in 2017 over het Afval

Beleidskader 2018 – 2022 ¹. Een aantal van de aanbevelingen uit deze adviezen, zoals deze met betrekking tot Schoon, Heel en Veilig, zijn nog steeds valide. Daarnaast heeft de LMR in het voorjaar van 2023 geadviseerd op de nota “Strategie Leiden Circulair”. De LMR verzoekt u om bij het opstellen van de Grondstoffennota en het later op te stellen afvalpreventieplan met deze eerdere aanbevelingen rekening te houden.

Naast het gevraagde advies met betrekking tot het pakket met maatregelen wenst de LMR allereerst in te gaan op het gestelde doel voor scheiding en de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar.

Het pakket aan maatregelen is vooral gericht op preventie en het faciliteren van de Leidenaar om zijn afval te scheiden. Naar de mening van de LMR vormen de nog op te stellen nota en de nota Strategie Leiden Circulair samen het grondstoffenbeleid van de gemeente Leiden.

Wij adviseren om de Grondstoffennota 2024 – 2027 de basis te laten zijn voor zowel het afvalstoffenbeleid als de nota Strategie Leiden Circulair. Het afvalstoffenbeleid en de Strategie Leiden Circulair zijn de pijlers van het grondstoffenbeleid van Leiden. In deze nota dient duidelijk te worden beschreven wat met grondstoffen in dit kader wordt bedoeld en op welke wijze het beschreven beleid bijdraagt aan de doelstellingen voor een duurzaam Leiden. Dit sluit tevens aan bij het voornemen ten aanzien van communicatie over preventie, hergebruik en grondstoffenscheiding. Het begint bij een helder geformuleerd en duidelijk beleid.

Aanbeveling: Wij adviseren de *Participatierapportage grondstoffennota en de nota Strategie Leiden Circulair* samen de basis te doen vormen van de *Grondstoffennota 2024 – 2027*. Hierbij de *Grondstoffennota als oplegger voor deze beide pijlers van het beleid*.

Doelstelling en ambitie voor de komende vier jaar

De landelijke doelstelling vanuit het programma VANG (Van Afval naar Grondstof) was minimaal 75% afvalscheiding en maximaal 100kg restafval per persoon per jaar. Het uitvoeringsprogramma VANG-HHA richt zich in de periode 2021 – 2025 op twee belangrijke aspecten, nog beter scheiden en het verbeteren van de kwaliteit van de deelstromen. De doelstelling van een bepaald scheidingspercentage en hoeveelheid restafval per persoon is daarmee deels losgelaten. In het verleden is gesteld dat, omdat Leiden een sterk verstedelijkte gemeente is, het niet te verwachten valt dat de oorspronkelijke doelstelling zal worden gehaald. Uit de evaluatie van het afvalbeleid 2018 – 2022 is gebleken dat de doelstelling van destijds niet is gehaald werd, maar dat er wel een duidelijke verbetering is bereikt. Verwacht wordt dat de doelstelling van 2018 in de komende periode 2024 – 2027 wel zal worden bereikt door met name in te zetten op afvalpreventie.

Voorbij wordt gegaan aan een aantal landelijke ontwikkelingen zoals de uitbreiding van de inzameling van statiegeld op kleine plastic flesjes en blikjes als ook de maatregelen die zijn genomen ten aanzien van eenmalig gebruik van verpakkingsafval. Dit zal waarschijnlijk leiden tot een lagere hoeveelheid restafval per inwoner. Desalniettemin is de doelstelling voor de komende periode 50% afvalscheiding en maximaal 150 kg restafval per inwoner per jaar. In het advies van de LMR uit 2017 is ingegaan op het percentage afvalscheiding in relatie tot de maximale hoeveelheid restafval per

¹ zie <https://leidsemilieuraad.com/uitgebrachte-adviezen/>

inwoner per jaar. Wij wijzen u graag op dat de doelen uit het Afval Beleidskader 2018-2022 reeds 50% scheiding en 175 kg restafval waren. De nu gestelde 50% en 150 kg restafval zijn nauwelijks ambitieuzer – zeker in verband met de ontwikkelingen op het gebied van nascheiding van de restafval en aparte inzameling van statiegelverpakkingen en de beperking van eenmalige verpakkingen.²

Aanbeveling: Meer ambitie in de doelstellingen opnemen, wij adviseren 65% scheiding en minder dan 150kg restafval per inwoner per jaar

Communicatie en educatie afvalpreventieplan

Een van de voorgestelde maatregelen is het opstellen van een afvalpreventieplan waarin ook de communicatie over afvalpreventie is opgenomen. Daarnaast wordt bij meerdere maatregelen ingegaan op de noodzaak om inwoners voor te lichten over de mogelijkheden die er voor afvalscheiding zijn. Naast deze zaken is het aan te raden om het in het communicatieplan zowel in te gaan op afvalpreventie en welke mogelijkheden er hiervoor zijn binnen de gemeente Leiden als ook in te gaan op de circulaire economie. Zet hierbij in op educatie, jong geleerd is oud gedaan, en bewustwording. Ontwikkel een communicatiecampagne, die ook écht iedereen bereikt. Communiceer de mogelijkheden via flyers in elke brievenbus, sociale media, stadskranten en buurtverenigingen, als ook via het onderwijs en studentenverenigingen. Kies voor doelgroep specifieke platforms. Ga hierbij ook in op sterk vervuilende stromen als bijvoorbeeld het voorkomen van chemisch afval als ook medicijnen in de riolering.

Onderdeel van afvalpreventie is ook het voorkomen van zwerfafval. Met name tijdens mooie dagen is er in de parken van Leiden veel afval te vinden. Voorts liggen straten rondom horeca “hot spots”, incl. eetfaalzakken, in de binnenstad vrijwel ieder weekend bezaaid met aluminium en plastic verpakkingen, drankflessen en -doppen, alsook blikken, sigarettenpeuken, plastic vape-containers, lachgaspatronen, etc.³ Daarnaast is er dikwijls sprake van “overspill” van overvolle publieke maar ook particuliere afvalcontainers die niet tijdig geleegd worden en een bron van zwerfvuil worden. Verder is de frequentie van bijzetting van afvalzakken naast (volle of defecte) ondergrondse containers tamelijk hoog waarbij door een veel te hoog tijdsverloop tussen bijzetting en opruiming zakken scheuren (meeuwen, etc.) en veel zwerfafval vrijkomt. Het feit dat er ook statiegeld emballage in de afvalzakken maar ook afvalcontainers belandt, zorgt ervoor dat deze zakken en containers doorzocht worden door statiegeldverzamelaars.

² Het voordeel van de aparte inzameling van statiegelverpakkingen, zoals blikjes en plastic flessen is dat het zuivere materiaalstromen zijn. Aluminium is een lastige restroom, want niet magnetisch. Met name de inzameling van blikjes levert hoogwaardig aluminium op dat omgesmolten wordt. Indien bij de inzameling in de supermarkten nog ander aluminium mee kan, zoals alubakjes of alufolie kan dat ook nog mee in de recycling en scheelt het in de afvalverwerking.

³ NB: Omdat handhavingsdiensten vanaf 22.30 tot 07.00 niet operationeel zijn zal het moeilijk zijn enige controle uit te oefenen op vervuiling rondom de horeca “hot spots”. Weliswaar zijn er 's morgens vroeg gemeentelijke opruimingsactiviteiten maar veel zwerfvuil blijft toch liggen of vindt z'n weg naar grachten, e.d.

Zorg dat het mogelijk is om kleine hoeveelheden afval via de centrale containers (sommige ondergrondse containers hebben een klein klepje) kan worden ingeleverd. Naast meer toezicht en hogere frequentie legen van de aanwezige voorzieningen als ook educatie op scholen, kunnen de voorzieningen worden uitgerust met een aparte houder voor statiegeld emballage⁴. Het stimuleren van bestaande initiatieven waarbij zwerfafval wordt ingezameld, zoals de actie van gratis kanoën⁵ waarbij tijdens deze activiteit zwerfafval van het water wordt verzameld, kan verder worden uitgebreid. Onderzoek of er nog meer mogelijkheden hiertoe zijn, zoals bijvoorbeeld een rondje Singelpark en bij inlevering van een zak zwerfafval een gratis kop koffie⁶. Neem een rondje inzamelen mee in het educatieve programma van scholen.

Aanbeveling: *Ontwikkel een gecombineerd communicatieplan afvalpreventie en circulaire economie*

Aanbeveling: *Onderzoek de mogelijkheid aanpassing inzamelmiddelen in de parken voor de gescheiden inzameling van statiegeld emballage*

Aanbeveling: *Stimuleer en onderzoek initiatieven die de opruiming van zwerfafval bevorderen*

Aanbeveling: *Draag er zorg voor dat publieke afvalcontainers tijdig geleegd worden en neem dwingende maatregelen om houders van particuliere containers hetzelfde te laten doen.*

Aanbeveling: *Laat ophaaldiensten die de ondergrondse containers legen de meldingen maken van bijzetting (wat nu niet gebeurt) zodat de daarvoor bestemde andere dienst sneller het bijgezette kunnen ophalen, onmiddellijk te volgen door de weer andere dienst die het vrijgekomen zwerfvuil opruimt.*

Aanbeveling: *Veel afvalcontainers bij openbare banken zijn weggehaald, onderzoek of deze terug kunnen komen op plekken, waar de vervuiling toeneemt.*

Inzameling GFT-E

De inzameling van GFT-E vindt in de laagbouw plaats middels minicontainers. In de hoogbouw en wijken waar geen plaats is voor deze minicontainers vindt geen separate inzameling plaats. De gemeente is voornemens om in de hoogbouw GFT-E inwerpvoorzieningen te plaatsen en op basis van deze uitkomsten te bepalen of inzameling in het centrum eveneens kostentechnisch mogelijk is. Wij zouden daarbij willen aanbevelen om te onderzoeken of het mogelijk is om in de gehele gemeente de inzameling van GFT-E naast de mini containers ook middels centrale ondergrondse containers kan worden gerealiseerd. Daarnaast is de gemeente voornemens, omdat een derde van het restafval bestaat uit etensresten, keukenbakjes aanbieden voor de inzameling van deze specifieke stroom. De LMR juicht deze beide initiatieven van harte toe.

⁴ Zoals in veel gemeentes toegepast: bijv. <https://www.grijsen.nl/producten/afvalbakken/statiegeldbeugel/>

⁵ <https://www.degrachtwacht.nl/clean-ups>

⁶ <https://www.plasticsoupfoundation.org/2023/05/afval-jutten-op-het-strand/>

Wij adviseren om in te gaan op wat er met het gescheiden ingezamelde GFT-E gebeurt, zoals compostering en vergisten, waarbij biogas wordt geproduceerd. Blijf communiceren, dat de gemeente jaarlijks een gratis zak compost aanbiedt.

Om het gebruik van deze keukenbakjes te stimuleren zijn composteerbare zakjes een goed middel om de etensresten schoon en hanteerbaar te verzamelen. Wij stellen voor dat gedurende een bepaalde periode gratis aan te bieden via de Leidse supermarkten⁷. Ook kunnen wij ons voorstellen, dat pizzadozen of ander papier, dat door eten is vervuild en niet in de reguliere papierinzameling mag, bij de GFT-E ingezameld worden. Dit kan mee gecomposteerd of vergist worden.

Naast de scheiding via de keukenbakjes bevelen wij aan om de mogelijkheden voor het realiseren van compostbakken in je eigen tuin of collectief in de wijk via het beschikbare budget op te nemen in het communicatieplan.

Met name in de herfst wordt er veel tuinafval aangeboden. Op sommige locaties in Leiden worden dan centrale bladinzamelpunten gemaakt. Maak deze ook beschikbaar voor grof snoeiafval. Het continueren van het gebruik van de Greenbags ondersteunt de LMR van harte. De communicatie waar deze verkrijgbaar zijn en wanneer kan worden verbeterd.

De gescheiden inzameling van kerstbomen vindt in januari plaats. In het participatietraject is voorgesteld om deze duurzamer te verwerken. Hiertoe heeft de gemeente via de subsidieregeling circulair verwaarden subsidie verstrekt aan het Grondstoffenbos. Hiernaast zijn er diverse mogelijkheden om kerstbomen met kluit weer in de grond te plaatsen en deze het volgende jaar weer als boom in huis te plaatsen. Beide mogelijkheden voor duurzame kerstbomen benoemen in het communicatieplan

Aanbeveling: *Stimuleer gescheiden inzamelen GFT-E door jaarlijks een zak compost per huishouden aan te bieden*

Aanbeveling: *Biedt gratis composteerbare zakjes via de Leidse supermarkten ten behoeve van etensresten*

Aanbeveling: *Neem in het communicatieplan een voorlichting op met betrekking tot gescheiden inzameling GFT-E, het budget voor het realiseren van compostbakken in eigen tuin of als wijkvoorziening, verkrijgbaarheid en beschikbaarheid Greenbags, duurzame kerstbomen*

Aanbeveling: *Breidt de centrale inzamelvoorzieningen bladafval gedurende het seizoen uit met grof snoeiafval, naast de continuering van Greenbags uitgifte*

Aanbeveling: *Onderzoek de mogelijkheid tot inzameling van GFT-E via ondergrondse containers*

Overige gescheiden inzameling en inzamelmiddelen

⁷ In de gemeente Maastricht worden de vuilniszakken die gebruikt mogen worden voor het aanbieden van restafval via de supermarkten verkocht.

Voor het gescheiden inzamelen van de overige stromen zijn er binnen Leiden diverse mogelijkheden en inzamelmiddelen beschikbaar:

Papier en karton kan worden aangeboden via de beschikbare containers in de wijken of via de aparte minicontainers aan huis. Dit verloopt goed, echter in de laagbouw is de keuze voor de container optioneel geweest, zeker gezien de beschikbare ruimte bij het eigen huis. De afstand tot de wijkcontainers kan dan bepalend zijn voor het gescheiden aanbieden van deze stroom.

Glas kan worden aangeboden eveneens via de beschikbare containers in de wijken en supermarkten.

Textiel kan worden aangeboden via de beschikbare containers in de wijken en supermarkten, bij Het Warenhuis, diverse kringloopwinkels en huis aan huis via charitatieve instellingen. De LMR vraagt aandacht om in de contracten met de verwerker voorwaarden voor de recycling op te nemen. Ethisch recyclen, dit om te voorkomen dat deze gescheiden stroom alsnog in 3e wereldlanden gedumpt wordt. Ook is het voor de bewustwording van de burgers belangrijk om te communiceren, wat de verwerker met het ingezamelde textiel doet: Van 2e hands kleding tot isolatiemateriaal van oude spijkerbroeken⁸. Tevens wordt veel online gekochte kleding teruggestuurd, wat voor 6% extra textielafval zorgt.⁹

Textiel is een van de stromen die meegenomen zal worden in het pilotproject recycletas en recyclewagen. De gemeente is voornemens om een recycletas aan te bieden voor herbruikbare spullen, boeken, textiel, elektrische apparaten en speelgoed etc. Voor grotere herbruikbare spullen zal een recyclewagen worden gebruikt zodat bewoners op een vast moment dit op een vaste plaats kunnen inleveren. De LMR raadt aan om duidelijke instructies op te stellen om te voorkomen dat deze niet voor het dumpen van niet herbruikbare spullen worden gebruikt.

Voor de inzameling van klein gevaarlijk afval, zoals batterijen en klein bruin- en witgoed, wordt verder gebruik gemaakt van de bestaande inzamelstructuur via de milieustraat en de detailhandel. Enkele supermarkten bieden de mogelijkheid voor de inlevering van frituurvet. De gemeente kan overwegen deze stroom mee te nemen in het pilotproject recycletas en recyclewagen. Frituurvet kan indien gescheiden ingezameld worden gebruikt voor de productie van biodiesel¹⁰.

Voor het aanbieden van grofvuil kan gebruik gemaakt worden van het aanbieden langs de straat (op afspraak), als ook het inleveren via de Milieustraat. De LMR beveelt aan om de scheiding van het aantal fracties op de Milieustraat verder uit te breiden, om nog meer fracties te kunnen scheiden. Met de realisatie van een tweede Milieustraat (Duurzaamheidsplein) is dit zeker mogelijk. Het aanmelden bij de Milieustraat voor de afgifte kan een drempel vormen. Wellicht dat er gekozen kan worden voor een aantal momenten waarbij het mogelijk is om zonder aanmelding, niet zijnde de klassieke drukke momenten, materiaal aan te bieden. Daarnaast kan het gebruik van een bakfiets meehelpen voor inwoners die niet over een auto beschikken. Tevens bevelen wij wederom aan de inzameling van grofvuil aan huis middels een open wagen te laten prevaleren boven het gebruik van

⁸ <http://www.isolantmetisse.com/nl/rubriques/notre-engagement-qualite>

⁹ <https://nos.nl/artikel/2500473-eu-stemt-in-met-verbod-op-vernietigen-van-onverkochte-kleding>

¹⁰ <https://recyclingnederland.nl/artikelen/frituurvet-wordt-biodiesel/>

een kraakperswagen. Dit zou onzes inziens moeten kunnen, omdat de inzameling van grofvuil aan huis nog maar zelden gebeurt.

Wij bevelen aan om te onderzoeken of op de tweede Milieustraat (Duurzaamheidsplein) naast de al beschreven opties ook een inzamelpunt voor herbruikbare bouwmaterialen (denk aan bijvoorbeeld oude deuren, specifieke tegels of dakpannen) kan worden ingericht. Hiermee wordt voorkomen dat deze materialen in de container belanden en niet meer direct herbruikbaar zijn.

Tevens zien wij, dat reparatie van spullen steeds ingewikkelder wordt, maar in principe vaak mogelijk is. De reparatie behoeft soms een kleine financiële bijdrage, soms een wat grotere (wasmachine o.i.d.). In Oostenrijk en Duitsland zijn veel gemeentes, die een 'reparatiebonus'¹¹ verstrekken. Hiermee kan ook witgoed weer gemaakt worden en wordt gestimuleerd om meer erkende reparateurs te laten vestigen. Tenslotte is communicatie over 2e hands winkels en -websites belangrijk om alternatieven voor steeds meer nieuwe spullen te laten zien.

De gemeente gaat onderzoeken of er mogelijkheden zijn om de hoeveelheid ongescheiden restafval via de inzamelmiddelen verder te beperken. In grote delen van de gemeente wordt gebruik gemaakt van ondergrondse wijkcontainers. Verder zijn er ook wijken met minicontainers aan huis of bovengrondse containers. Als mogelijkheid wordt gekeken naar de restrictie van het aantal klepbewegingen of registreren van minicontainers en de frequentie van aanbidding daarvan. Met name het aantal klepbewegingen is naar de mening van de LMR geen maatstaf. Huishoudens kunnen er voor kiezen een kleinere prullenbak in huis te hebben, zoals bijvoorbeeld oudere mensen, omdat ze dan niet met een zware zak naar de container hoeven te lopen. Het aantal klepbewegingen is mogelijk dus geen maatgevend instrument voor de hoeveelheid afval die door een huishouden wordt aangeboden. Voor de uniforme inzameling verdient het aanbeveling om in de hele stad de inzameling van restafval via ondergrondse containers te laten plaatsvinden. Tevens dient hierbij opgemerkt te worden zoals ook al eerder aan gerefereerd, dat de leging en controle op het volraken van de containers bepalend is voor het succes. Rust deze ondergrondse containers ook uit met een klepje voor de inzameling van klein afval, zodat mensen ook hier hun afval kwijt kunnen.

Aanbeveling: *Stel duidelijke instructies op voor het gebruik van de recycletas en de recyclewagen*

Aanbeveling: *Stimuleren van inzameling van frituurvet bij supermarkten gelijk de inzameling van klein gevaarlijk afval bij de detailhandel en het pilotproject recycletas en recyclewagen*

Aanbeveling: *Breidt de scheiding in meer fractie op de Milieustraat uit*

Aanbeveling: *Onderzoek de mogelijkheid voor het aanbieden van afval op de milieustraat in de daluren zonder aanmelding en de mogelijkheid voor het lenen van een bakfiets of aanhanger*

Aanbeveling: *Voer de huis aan huis inzameling van grofvuil uit met een open bakwagen in plaats van een kraakperswagen*

¹¹ <https://voesendorf.gv.at/umwelt/der-reparaturbonus-ist-wieder-da/> <https://www.reparaturbonus-thuringen.de/>

Aanbeveling: *Onderzoek de mogelijkheid om bij het toekomstige Duurzaamheidsplein (tweede Milieustraat) een inzamelpunt in te richten voor herbruikbare bouwmaterialen zoals bijvoorbeeld deuren, tegels, dakpannen*

Aanbeveling: *Inzameling in de gehele gemeente van het restafval via ondergrondse wijkcontainers*

Graag zijn wij bereid om desgewenst dit advies nader toe te lichten

Met vriendelijke groet
Rob Boerée

Voorzitter Leidse Milieu Raad

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized capital letter 'R' followed by a long horizontal line that tapers to a point on the right.